

ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ТА СПРИЙНЯТТЯ ПОЛІТИЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Анотація. Розглянуто основні складові процесу політичної комунікації, охарактеризовано її структуру та особливості, проаналізовано функціональне призначення, визначено засоби й способи реалізації політичної комунікації на сучасному етапі.

Аннотация. Рассмотрены основные составляющие процесса политической коммуникации, охарактеризованы ее структура и особенности, проанализировано функциональное предназначение, определены средства и способы реализации политической коммуникации на современном этапе.

Annotation. The article examines the basic components of the process of political communication, its structure and characteristics, analyzes the functional purpose, identifies the means and methods of realization of political communication in modern society.

Ключові слова: ЗМІ, політична комунікація, політична інформація, політична партія.

На сучасному етапі розвитку людство досягло значних успіхів в усіх сферах своєї життєдіяльності. У ХХ столітті в світі відбувся "вибух" інформаційно-комунікативних технологій, які сьогодні стали невід'ємною частиною життя кожної людини, оскільки вони забезпечують створення, збереження, обробку і доступ до інформації. При цьому особливу увагу слід звернути на комунікативні процеси в політиці. Адже тут необхідною є наявність постійного зв'язку між владними структурами, політичними партіями, громадськими організаціями, засобами масової інформації та громадянами з приводу актуальних проблем громадсько-політичного й соціально-економічного життя, який забезпечується політичною комунікацією.

Дослідженням безпосередньо політичної комунікації з кожним роком приділяється все більше уваги. Серед вчених, які займалися вивченням даного питання, варто виділити: Д. Белла, З. Бжезінського, Ч. Кулі, Т. Лукмана, Міда Дж. Г., Уотсона Дж. Б. та ін. Розробкою поняття "політична комунікація" займалися: Е. Бенрайз, Д. Берло, Р. Катц, П. Лазарфельд, Л. Пай, М. Розенберг та ін.

Мета статті – визначити сутність поняття "політична комунікація", з'ясувати особливості та функції політичної комунікації в українському суспільстві.

Розвиток демократії неможливий без вільного обміну інформацією. Вона припускає високий ступінь інформування всіх суб'єктів політичного процесу, включення громадян у політичну діяльність і ефективний зворотний зв'язок. Процес одержання, засвоєння та використання такої інформації називається політичною комунікацією [1, с. 14].

Слід відмітити, що існує досить багато визначень поняття "політична комунікація". Деякі дослідники розглядають політичну комунікацію як лінійний процес передачі повідомлень від одного адресата іншому, інші трактують зміст комунікації як створення обумовлених результатів за допомогою повідомлень, що стосуються керування і здійснення влади в суспільстві [1, с. 35–37].

В умовах бурхливого розвитку інформаційної сфери влада, її політичні структури й інститути суттєво змінюють способи використання нових комунікативних технологій. Державні структури дедалі ширше використовують технології PR-комунікацій, засоби політичної реклами, інші методи комунікативного впливу для спілкування з суспільством, налагодження та підтримки контактів з політичними партнерами та опонентами.

Як свідчить суспільна практика, розвиток політичних комунікацій зумовлений ускладненням способів організації політичного спілкування. Від рівня володіння засобами політичної комунікації великою мірою залежить становище у сфері політики тих чи інших суб'єктів, які завдяки вмінню здійснювати ефективні комунікації можуть або втратити, або набути конкурентоспроможність на політичному ринку.

Інформація відіграє суттєву роль у політичному процесі як фактор порозуміння, зближення, консолідації суб'єктів політики, узгодження інтересів різних суспільних груп всередині кожної конкретної країни і суверенних держав на міжнародній арені [2, с. 2].

Політична комунікація структурує політичну діяльність та надає їй нового значення, формує громадську думку і політичну соціалізацію громадян з урахуванням їхніх потреб та інтересів. Виходячи з цього, можливо виділити такі особливості політичної комунікації:

I. Суб'єктами політичної комунікації є: громадяни, групи, політичні інститути (виборці, формальні та неформальні об'єднання громадян, громадські організації, політичні партії, органи державної влади, регіональні, міжнародні організації і т. д.).

II. Категорії суб'єкт і об'єкт політичної комунікації перегукуються, оскільки залежно від виду суб'єкт політичної комунікації може ставати її об'єктом (наприклад, комунікація в системі владних відносин може відбуватись у напрямі від органів державної влади (суб'єкт) до політичних партій (об'єкт), тоді як ініціатором електоральної комунікації на парламентських виборах є політична партія, а об'єктом – виборець).

III. Політичні комунікації відрізняються змістом комунікацій, тими повідомленнями, що поширюються під час здійснення зв'язків із громадянами в політичній сфері. Політичне повідомлення є ключовим аспектом політики, оскільки більшу частину політично значущої інформації людина отримує саме завдяки розповсюдженим повідомленням і зовсім не з власного досвіду.

IV. Здійснення політичних комунікацій відбувається в різних напрямках. Можна виділити зовнішню та внутрішню політичну комунікацію. Внутрішня політична комунікація відбувається всередині групи, політичного інституту. Зовнішня політична комунікація відбувається за такими напрямками: політичний інститут – громадяни, громадяни – група, політичний інститут – група і т. д. [3, с. 96].

V. Існує три основні способи (канали) політичної комунікації, що ґрунтуються на використанні різноманітних засобів:

1. Комунікація через засоби масової інформації: друковані засоби (преса, книги, плакати), електронні (радіо, телебачення). Така комунікація реалізується через проведення прес-конференцій, брифінгів, розсилання прес-релізів, розміщення політичної реклами.

2. Комунікація через організації, коли ланкою передачі слугують політичні партії, групи інтересів, суспільні організації та рухи.

3. Комунікація через неформальні канали з використанням особистих зв'язків [4, с. 3].

У сучасних демократичних суспільствах майже весь обсяг політичної комунікації здійснюється за допомогою засобів масової інформації (ЗМІ). Їхнє завдання полягає в створенні великої інформаційної бази, за допомогою якої виробляється незалежна індивідуальна та суспільна думка з найважливіших політичних питань.

У сучасному світі ЗМІ є важливою частиною політичної системи, без якої неможливо представити політичне життя суспільства. ЗМІ (мас-медіа) – це велика система установ, що за допомогою технічних засобів спрямована на всеосяжне охоплення населення з метою оперативного інформування, а також створення обумовлених стереотипів суспільної думки.

Одна з найважливіших особливостей ЗМІ – це можливість створювати у аудиторії стійкі стереотипи сприйняття реальності, а також селективного добору критеріїв при її аналізі. Ці властивості дозволяють ЗМІ активно впливати не тільки на політичні процеси в суспільстві [1, с. 119–188].

Нині часто головною метою політичної комунікації, на жаль, є маніпулювання громадською думкою. Це здійснюється за допомогою заангажованих ЗМІ – поширюється "суспільно необхідна і важлива інформація", яка часом слугує рекламою тих чи інших політичних кампаній. Тому помітне місце серед засобів політичної комунікації посідають неформальні джерела інформації (чутки, плітки, анекдоти). Така тенденція пов'язана зі зниженням довіри до офіційних джерел і ЗМІ. Ці джерела спрямовані на формування негативних настроїв населення проти існуючої політичної системи та владних інституцій [2, с. 3].

Відносно політичної системи та громадянського суспільства політична комунікація виконує певні функції:

1) інформаційну (поширення необхідних знань про елементи політичної системи та їх функціонування);

2) регулятивну (дає змогу виробити оптимальний механізм взаємодії як між елементами політичної системи, так і з громадянським суспільством);

3) функцію політичної соціалізації (сприяє встановленню важливих і необхідних норм політичної діяльності та політичної поведінки);

4) інтеграційну (за певних політичних обставин об'єднує громадян або їх погляди на гостро актуальні питання);

5) мотиваційну (наприклад, виборча комунікація мотивує громадян до участі у виборах) [4, с. 2].

Таким чином, політична комунікація – це процес, посередництвом якого відбувається спілкування між органами влади, політичними партіями, громадськими організаціями і рухами, посадовими особами і населенням. Процес політичної комунікації є безперервним, проте зростання його активізації спостерігається у виборчий період, коли застосовуються найрізноманітніші шляхи впливу на електорат з метою завоювання його прихильності.

Наук. керівн. Жеребятнікова І. В.

Література: 1. Грачев М. Н. Политическая коммуникация: теоретические концепции, модели, векторы развития : монография / М. Н. Грачев. – М. : Прометей, 2004. – 328 с. 2. Грищенко І. В. Політична комунікація як важливий фактор функціонування політичної культури [Електронний ресурс] / І. В. Грищенко. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnu/2009_137/09giv.pdf. 3. Логунова М. Значення політичних комунікацій у здійсненні державного управління / М. Логунова // Персонал. – 2008. – № 11. – С. 96–97. 4. Шиманова О. Теоретичні основи дослідження політичної комунікації [Електронний ресурс] / О. Шиманова. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Unir/2007_19/30.pdf.